

«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

«KONTAKT»

Saksbehandler, innvalgstelefon

Elise Fjellberg, 32266682

Tillatelse til oppmudring av vanningskanal for Svarstad vanning og motorferdsel på gbnr 211/1 i Hole kommune, innenfor Storøysundet-Sælabonn naturreservat.

Statsforvalteren gir Anders Ullern og John Reidar Strand tillatelse til opprensning av kanal for jordbruksvanning – Svarstad vanning/ Elstøen gartneri, på gbnr 211/1 i Hole kommune, innenfor Storøysundet-Sælabonn naturreservat. Tiltaket omfatter graving/mudring i våtmark og motorferdsel. Tillatelsen gis med hjemmel i verneforskriften § 7 f) og j) og det stilles vilkår for gjennomføringen.

Bakgrunn for saken

Vi viser til søknad mottatt 21.03.2022. Svarstad vanning – Elstøen gartneri i Hole kommune, ved grunneiere John Reidar Strand (gbnr 208/9) og Anders Ullern (gbnr 211/1) søker om tillatelse til å mudre opp kanal for jordbruksvanning. For gjennomføring av tiltaket kreves også tillatelse til bruk av motorkjøretøy og noe vegetasjonsrydding innenfor reservatet. Kontaktperson for søknaden er Jon T. Skuterud.

Kanalen er opprinnelig en utbedring av et naturlig bekkeløp som renner ut på stedet. Kanalen benyttes ikke til private formål, kun for vanntilgang for jordbruksanlegg. Kanalen slammes til over tid både via avrenning fra omkringliggende jorder og av naturlig forflytting av sedimenter i sjøen som følge av vær og vind. Vannstanden er i dag svært lav (62,35 moh. per 21.03.2021) og det kommer ikke vann inn til pumpehusene. For å sikre vanntilførsel til gartneriet haster det med å gjennomføre tiltaket, senest innen 10 dager avhengig av sol og temperatur. Den lave vannstanden er gunstig for gjennomføring av gravearbeider i kanalen.

I telefonsamtale med Skuterud fremkom det at det er behov for å grave opp kanalen slik det er gjort tidligere, senest i 2017. Kanalen er omtrent 4 m bred i overflaten. Antatt gravedybde er 40 cm i en 1 meters bredde i midten, med skrånende kanter opp. Kanalens totale lengde er omtrent 250 m fra det innerste pumpehuset, hvorav inntil 200 m er innenfor reservatet, dersom det graves så langt som det fremgår av flyfoto at det er gjort tidligere (se flyfoto i konklusjonen).

Skuterud viser til beskrivelse av tilsvarende tiltak i 2017 fra søknad til Hole kommune, og at nåværende tiltak vil gjennomføres på samme måte. Den gang berørte tiltaket kun gbnr 211/1. Nytt tiltak berører også gbnr 208/9, men innenfor reservatet berøres kun gbnr 211/1. Det ble beskrevet at gravemaskin skulle kjøre på land ved siden av kanalen på Anders Ulleren sin eiendom (211/1) på grunn av artsregistreringer på andre siden av kanalen. Det ville bli lagt vekt på skånsom graving utført av innleid profesjonell aktør. Antatt varighet for tiltaket var 1,5 arbeidsdag.

Lovgrunnlag

Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for Storøysundet-Sælabonn naturreservat. Vi forvalter verneområdet etter en egen forskrift med bestemmelser som sier noe om formålet med vernet, og hvilke tiltak og aktiviteter som er tillatt, forbudt eller som krever tillatelse.

Forskrift om vernet ble fastsatt ved kongelig resolusjon 22.06.2018. Formålet med naturreservatet er å bevare truet og sårbar natur i form av et stort og sammenhengende våtmarksområde av stor økologisk betydning for plante- og dyreliv. Området har særskilt verdi i form av svært store forekomster av naturtypen evjer, bukter og viker, med høy biologisk produksjon og et rikt biologisk mangfold, samt store, grunne våtmarker som er viktige raste- og næringsområder for våtmarksfugler. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

I henhold til § 3 i verneforskriften er all vegetasjon, herunder døde busker og trær, vernet mot skade og ødeleggelse. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Området er også vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet, som for eksempel uttak, oppfylling og lagring av masser.

I henhold til § 5 er motorferdsel til lands forbudt. Videre defineres hekketiden i § 5 e) fra 15. april til og med 31. juli.

Det er generelt tillatt med vedlikehold av anlegg som er i bruk på vernetidspunktet, i henhold til standard på vernetidspunktet og i samsvar med forvaltningsplanen, men vedlikehold som innebærer graving i våtmarkene er søknadspliktig. I henhold til verneforskriften § 7 kan vi gi tillatelse til nærmere bestemte formål, blant annet vedlikehold av eksisterende anlegg som innebærer graving i våtmarkene og til nødvendig motorferdsel i forbindelse med slik aktivitet (jamfør § 7 f) og j)). Dette betyr ikke at dere har krav på tillatelse. Det er opp til Statsforvalteren å vurdere om søknaden gir grunn til å gi tillatelse i dette tilfelle.

Det følger av naturmangfoldloven (nml) § 7 at prinsippene i lovens §§ 8-12 skal ligge til grunn som retningslinjer ved behandling av søknaden. Dette innebærer at kunnskapsgrunnlaget i saken skal være tilstrekkelig. I tillegg skal prinsippene om føre-var, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse og miljøforsvarlige driftsmetoder vurderes.

Statsforvalterens vurdering

Beslutninger som berører naturmangfold skal bygge på kunnskap om naturverdier og effekten av påvirkninger. Databasene artskart.no fra Artsdatabanken og naturbase.no fra Miljødirektoratet viser registreringer av arter og viktige naturtyper i området og legges til grunn for vurderingene. I tillegg kjenner vi området godt gjennom verneplanprosessen og ulike kartlegginger og befaringer. Vi legger til grunn at det foreligger nødvendig informasjon om naturverdiene og tiltaket, og føre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges liten vekt i denne saken.

Storøysundet-Sælabonn naturreservat utgjør et viktig økosystem med et svært rikt mangfold av viktige naturtyper, flora og fauna. En rekke rødlistede arter og naturtyper er registrert i verneområdet. Fuglelivet i Storøysundet og Sælabonn er særlig rikt, også i nasjonal målestokk. De store grunne og produktive områdene med helofyttsumper og flomskogsmark, gir gode livsvilkår for planter, bløtdyr, insekter og fisk. Dette gir igjen næring for flere fuglearter gjennom store deler av året.

Hele Svarstadvika utgjør et viktig funksjonsområde for en lang rekke fugler. Blant annet som viktige raste- og hekkeområde for andefugler og vade- måke og alkefugler, og som beiteområde for knoppsvaner. Mange truede fugler knyttet til våtmark er registrert i vika, blant annet de kritisk truede artene vipe, svarthalespove og hettemåke, og truede arter som storspove og myrrikse.

Ved den aktuelle lokaliteten er det gjort registreringer av de truede artene vassgaffelmoser og korsandemat rett nord for kanalen. Det innerste området nord for kanalen er kartlagt som flomskogsmark av god kvalitet (avgrenset til utenfor reservatet av kartleggingstekniske årsaker, men naturtypen fortsetter inn i reservatet). Videre østover langs kanalen endrer naturtypen seg til evjerbukter og viker bestående av nedre leirflomskog og helofyttsump.

Kunnskap om den samlede belastningen skal ligge til grunn for vurderingen. Dette innebærer at virkningene av gravearbeider i våtmarka skal vurderes i sammenheng med andre effekter på det samme naturmangfoldet. Belastningen på naturverdiene i reservatet er relativt stor på grunn av friluftsliv, båttrafikk, brygger og kanaler, omkringliggende hus og hytter, og landbruksvirksomhet. I hekkeperioden, som i verneforskriften er definert fra 15. april til 31. juli, og i tiden da trekkende fugler raster i området (om våren i slutten av mars til mai og høsten i fra slutten av august til midten av oktober) bør forstyrrelser begrenses.

Tiltaket vil kunne få forbigående konsekvenser for verneverdiene og vurderes derfor til i noen grad å øke den samlede belastningen i naturreservatet jf. nml. § 10. Fugletrekket er allerede i gang og hekkesesongen/kurtisering er også startet for noen arter. Tiltaket vil kunne virke forstyrrende for fuglelivet i denne sårbare perioden. For å begrense forstyrrelse må tiltaket gjennomføres så snart som mulig og over så kort tid som mulig. Søker har gitt uttrykk for at det haster med å få tilgang på vann for å berge avlingen som er satt i produksjon. Vi ønsker denne gangen å tilgodese behovet til tiltakshaverne, men understreker at for fremtiden må slike tiltak planlegges til vinterhalvåret og omsøkes i god tid. Da kan vi bedre unngå negativ påvirkning på naturmiljøet og fuglelivet spesielt.

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder tas i bruk. Tiltaket kan tillates dersom det gjennomføres så skånsomt som mulig og oppgravde masser fjernes fra reservatet. Dette kan gjøres ved enten å levere massene til lovlig avfallsanlegg, eller ved å benytte massene for eksempel som jordforbedring til allerede dyrket mark. Statsforvalteren har ikke myndighet til å gi tillatelse til deponering av oppgravde masser på stedet (Miljødirektoratet er rett myndighet). Deponering av masser langs kanalen vil endre naturmiljøet ved at våtmarksområder endres til fastmark. Dette er ikke ønskelig i reservatet.

Vegetasjonene i reservatet er vernet. Gravingen og motorferdselen vil medføre skade på vegetasjon i kjøretraseen og i kanalen. Dette er en naturlig følge av tiltaket og vår vurdering er at dette kan aksepteres i dette tilfellet dersom det tas noen hensyn: Det må ikke ryddes mer vegetasjon i kjøretraseen enn det som er ytterst nødvendig for fremkommelighet langs kanalen i reservatet. Kratt og buskvegetasjon som kuttes må fjernes fra reservatet. Dersom større trær (mer enn 15 cm diameter i brysthøyde) må kuttes bør disse bli liggende i reservatet.

Motorkjøretøy kan også sette spor i terrenget. Bruk av gravemaskin vil derfor ikke være i tråd med § 12 i naturmangfoldloven om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. Det er ikke oppgitt hva slags type gravemaskin som skal benyttes eller marktrykket på denne. Vi mener det er viktig å bruke en maskin med så lite marktrykk som mulig for å begrense påvirkningen på vegetasjon og unngå kjøreskader. Eventuelle vesentlige kjøreskader må utbedres av tiltakshaver etter anmodning fra Statsforvalteren, jf. § 11 i naturmangfoldloven om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver.

Vurdering etter forurensningsloven

Gravearbeider i sjø og vassdrag kan medføre betydelig skade på vannmiljø som følge av oppvirvling av sediment og nedslamming. Det er i utgangspunktet forbudt å forurense, jf. forurensningsloven § 7 første ledd, men det finnes noen unntak fra det generelle forurensningsforbudet. Anleggsarbeid som kun er midlertidig, altså med en varighet på maks 2-3 år, er lovlig så fremt forurensningen er å anse som vanlig i forhold til arbeidenes art og omfang, jf. forurensningsloven § 8 første ledd punkt 3. En forutsetning for at anleggsarbeider i vassdrag er tillatt uten tillatelse etter forurensningsloven § 11, er at tiltaket er å anse som midlertidig og forurensningen er å anse som vanlig.

Vedlikehold av eksisterende vanningskanal foretatt fra land kan bli vurdert som midlertidig arbeid og være tillatt uten en særskilt tillatelse, men dette forutsetter at arbeidene ikke medfører vesentlig forurensning eller fare for forringelse av vannforekomstens økologiske/kjemiske tilstand.

På bakgrunn av omfanget av arbeidene som beskrives i søknaden, vurderer vi at det ikke vil være stor risiko for irreversible skader på vannforekomst eller biologisk mangfold som følge av tiltaket. Arbeidet er både begrenset i varighet og omfang, og vi vurderer at tiltaket ikke vil medføre forurensning utover det som er vanlig ved slik virksomhet. Vi ser derfor ikke behov for at det skal kreves en særskilt tillatelse etter forurensningsloven. Vi forutsetter likevel at tiltakshaver overholder generelle krav i forurensningsregelverket.

Statsforvalteren gjør oppmerksom på at overskuddsmasser fra gravearbeider i sjø og vassdrag er å anse som næringsavfall, jf. forurensningsloven § 32 første ledd. Dette innebærer at oppgravde masser ikke kan legges på siden av kanalen, men må fjernes. Dette gjelder også utenfor verneområdets grense. Overskuddsmassene må bringes til lovlig avfallsanlegg eller gjenvinnes, slik at de enten opphører å være avfall eller på annen måte kommer til nytte ved å erstatte materialer som ellers ville blitt brukt. Rene masser kan for eksempel pløyes ned på dyrka mark. Er massene forurenset må de leveres til avfallsanlegg.

Dersom det skal fjernes mer enn 500 m³ masser skal det som hovedregel gjennomføres sedimentundersøkelser for å kartlegge forurensningssituasjonen. Ved større volum vil det være krav om slike undersøkelser. I Tyrifjorden er det målt forekomster av PEFAS-forbindelser i sedimentene. Det kan derfor være hensiktsmessig å foreta en analyse av sedimentene i kanalen dersom det kan bli aktuelt å grave opp store mengder. Det er likevel liten sannsynlighet for at kanalen her har høye verdier av disse forbindelsene, men det er ikke utelukket at det kan finnes annen forurensning i sedimentene. Dere kan selv gjøre en vurdering av behovet for en eventuell analyse i forkant, men dersom hele kanalen eller mer enn 500 m³ masse planlegges mudret skal det på forhånd gjennomføres sedimentundersøkelser for å redegjøre for forurensningssituasjonen i sedimentene.

Vurdering etter vannforskriften

I henhold til vannforvaltningsdatabasen Vann-Nett ligger tiltaksområdet innenfor vannforekomsten Tyrifjorden (012-522-2-L). Vannforekomsten har «moderat» økologisk tilstand, og «dårlig» kjemisk

tilstand på grunn av blant annet påvisning av PFOS og kvikksølv i biota. Vannforekomsten er ellers påvirket av hydromorfologiske endringer, samt diffus avrenning.

I henhold til § 4 i vannforskriften skal tilstanden i overflatevann beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomsten skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand. Ny aktivitet og inngrep skal derfor ikke medføre forringelse eller vanskeliggjøre oppnåelse av miljømål som er satt.

Statsforvalteren vurderer at tiltaket ikke vil medføre noen varig forringelse av vannkvaliteten. Tiltaket skal gjennomføres innenfor et begrenset område, og risikoen for forringelse av tilstanden til vannforekomsten er begrenset. Statsforvalteren vurderer derfor at tiltaket ikke utgjør noen fare for varig forringelse av vannkvaliteten, eller vanskeliggjør at miljømål kan oppnås.

Konklusjon

På denne bakgrunn vurderer vi at det kan gis tillatelse til vedlikehold av kanalen som beskrevet innledningsvis, med hjemmel i verneforskriften § 7 f) og j).

Statsforvalteren forutsetter at arbeidet medfører at kanalen er tilstrekkelig åpnet for flere år fremover. Vi ber også om at det vurderes andre muligheter for å sikre vanntilgang som ikke krever regelmessige gravearbeider i reservatet. For fremtiden, ved eventuell ny søknad om opprensning av kanalen, må dette planlegges til vinterhalvåret, utenom sårbare perioder for fuglelivet.

Flyfoto over kanalen i Svarstadvika. Blå linje = planlagt strekning for graving/mudring. Rød linje angir verneområdegrensen (naturreservat øst for rød linje). Motorferdsel kan kun foregå på gbnr 211/1 innenfor reservatet.

Vedtak

Statsforvalteren gir Anders Ullern og John Reidar Strand tillatelse til opprensning av kanal for jordbruksvanning til Elstøen gartneri på gbnr 211/1 i Hole kommune. Tiltaket innebærer mudring/graving i våtmark og bruk av motorkjøretøy i Storøysundet-Sælabonn naturreservat. Tillatelsen er gitt med hjemmel i verneforskriften § 7 f) og j).

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

- Tiltaket skal gjennomføres så skånsomt som mulig og ta hensyn til naturverdiene.
- Marktrykket på motorkjøretøy som benyttes skal være så lavt som mulig.

- Maskinene skal være rengjort i forkant slik at de ikke bringer med seg frø eller rotfragmenter av fremmede arter, som for eksempel kjempespringfrø.
- Kun den vegetasjonen som er helt nødvendig for å komme frem med gravemaskinen kan fjernes.
- Busker, kvist og mindre trær som kuttes skal fjernes fra verneområdet.
- Eventuelle større trær som det er helt nødvendig å kutte skal bli liggende igjen i verneområdet.
- Oppgravde masser skal fjernes fra reservatet ved enten å bringes til lovlig avfallsanlegg eller gjennomgå gjenvinning, slik at det opphører å være avfall eller på annen måte kommer til nytte.
- Eventuelle vesentlige kjøreskader må utbedres av tiltakshaver etter anmodning fra Statsforvalteren.
- Tiltaket i sin helhet skal utføres innen 15.04.2022 og i løpet av maksimalt tre dager.
- Dokumentasjon på utført tiltak skal sendes Statsforvalteren i Oslo og Viken innen 05.05.2022.
- Denne tillatelsen skal være tilgjengelig i felt, og kunne forevises oppsyn og politi.

Statsforvalteren har vurdert søknaden etter verneforskriften, forurensingsloven og vannforskriften. Vi forutsetter at det innhentes tillatelser etter annet lovverk om nødvendig. Statsforvalteren vil eventuelt kunne komme inn igjen i saken i den forbindelse.

Fysiske tiltak i vassdrag

Tiltaket er søknadspliktig til Viken fylkeskommune etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Søknaden er oversendt fylkeskommunen fra Statsforvalteren.

Klageadgang

Du kan klage på dette vedtaket til Miljødirektoratet innen tre uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal sendes til Statsforvalteren. Klagen må inneholde opplysninger om hvilket vedtak som påklages, årsaken til klagen, hvilke endringer som ønskes og eventuelt andre opplysninger som kan ha betydning for vurdering av klagen. Partene i saken har adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Den som klager kan be om at iverksettelsen av vedtaket utsettes.

Med hilsen

Ellen Lien
seksjonssjef
Klima- og miljøvernabdelingen

Elise Fjellberg
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Hole kommune	Viksveien 30	3530	RØYSE
Viken	Postboks 220	1702	SARPSBORG
fylkeskommune			

Mottakerliste:

Anders Ullern	Bønsnesveien 270	3530	RØYSE
Jon Tveiten Skuterud	Bønsnesveien 345	3530	Røyse
John Reidar Strand	Søholsgata 47	3530	Røyse